

SITOWISE

Vänmanninsaaren luontoselvitys

Päiväys	3.6.2021
Tekijä	Lauri Erävuori
Tarkastaja	Juha Kiiski
Projektinumero	KAU46061

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Aineistot ja menetelmät	2
3	Selvitysalueen piirteet.....	2
4	Aikaisemmat lajitiedot.....	2
5	Kasvillisuus ja luontotyypit	3
	5.1 Huomionarvoiset lajit ja luontotyypit	5
6	Linnusto	7
7	Johtopäätökset.....	8

1 Johdanto

Tämä luontoselvitys on laadittu Oulun keskustassa sijaitsevalle Vänmanninsaarelle suunnitellun rakentamisen lähtöaineistoksi. Terwa Kiinteistökehitys Oy:n tavoitteena on rakentaa Oulun kaupunginkirjaston vieressä sijaitsevalle Oulun kaupungin omistamalle rakennuspaikalle (kortteli 38, tontti 5) uusi 22-kerroksinen tornitalo, Terwa Tower. Selvitysalue kattaa Vänmanninsaaren.

Kuva 1. Selvitysalueen rajaus opaskartalla.

Selvitys on laadittu YIT Oy:n toimeksiannosta ja Oulun kaupungin pyynnöstä. Työ on laadittu konsulttityönä Sitowise Oy:ssä. Selvityksen laatimiseen ovat osallistuneet:

Lauri Erävuori, FM biologi

Maastoselvitykset ja raportointi

Juha Kiiski, FM biologi

Laadunvarmistus

2 Aineistot ja menetelmät

Luontoselvityksen lähtöaineistona käytettiin Lajitietokeskuksen Laji.fi-palvelun lajihavaintotietoja (tietohaku 20.4.2021).

Luontoselvitys sisälsi pesimälinnustoselvityksen sekä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen. Selvitys toteutettiin 27.5. ja 29.5.2021 siten, että pesimälinnusto selvitettiin aamulla 27.5. ja 29.5. (klo 07:00-08:00) ja kasvillisuus- ja luontotyyppit 29.5.2021. Selvityspäivinä sää oli poutainen/puolipilvinen, tuuleton/heikkotuulinen ja lämpötila oli noin +8 - + 11 astetta. Selvityksen toteutti FM biologi Lauri Erävuori.

3 Selvitysalueen piirteet

Alun perin Vänmanninsaari on ollut pienialainen, maakannaksella mantereeseen kiinni oleva saari. Vuosikymmenten saatossa saarta on laajennettu rakentamistoimenpiteiden yhteydessä ja alueen maankäytön muuttuessa. Nykyisin saari on kokonaisuudessaan rakennettua ympäristöä tai rakennuksiin liittyviä viheralueita, jotka ovat nurmena. Luontaista rantaviivaa ei ole lainkaan, vaan nykyinen rantaviiva on muodostunut maanläjityksestä. Sekä kirjaston että teatterin kaupunginpuoleinen sivu sekä kirjaston pohjoissivu ja teatterin eteläsivu rajautuvat veteen betonirakentein. Saaren länsiranta ja osat pohjois- sekä etelärannasta ovat louhetta sekä rantaviivan tuntumassa hienompaa aineista, ja näillä kohdilla esiintyy merenrantojen kasvillisuutta sekoittuneena osin kulttuurilajistoon. Täysin luontaisia ympäristöjä saarella ei siis ole, mutta rakentamattomaksi jätetyt rantapenkereet ovat luonteeltaan muuttuneet ajan kuluessa luontaisten kivikkorantojen kaltaisiksi.

4 Aikaisemmat lajitiedot

Vänmanninsaaresta on Lajitietokeskuksen aineistoissa 31 havaintoriviä 24 lajista. Näistä lintuja on 19 (17 lajia), kasveja 11 lajia ja selkärangattomia yksi laji. Lintuhavainnot on kirjattu yhdellä kerralla ja perustuvat havaittuihin lajeihin, ei pesimälajeihin.

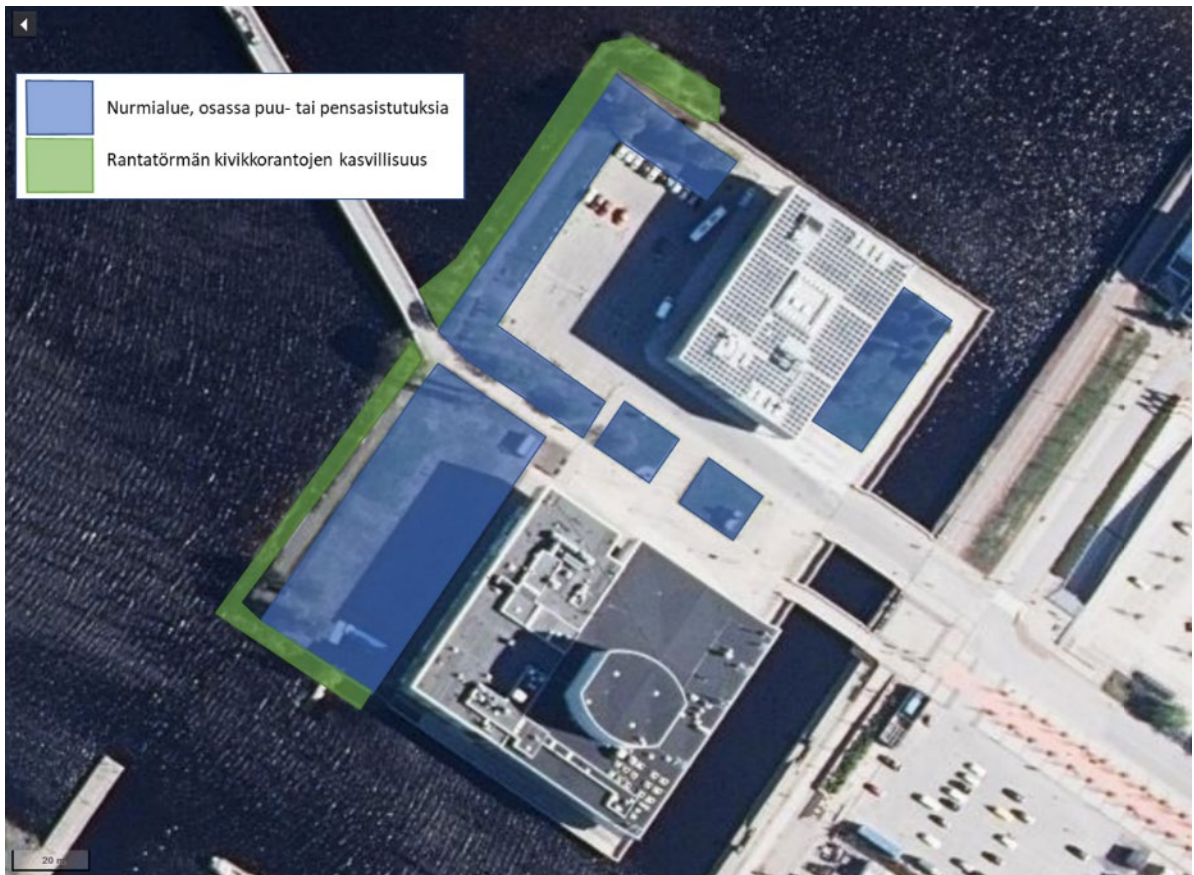
Aiemmin Vänmanninsaaresta on tehty havaintoja seuraavista silmälläpidettävistä tai uhanalaisista lajeista:

västäräkki (silmälläpidettävä, NT), varpunen (erittäin uhanalainen, EN), tervapääsky (EN), selkälokki (EN), räystäspääsky (EN), naurulokki (vaarantunut, VU), isokoskelo (NT), harmaalokki (VU) ja haarapääsky (VU).

5 Kasvillisuus ja luontotyypit

Vänmanninsaari on kokonaisuudessaan rakennettua ympäristöä ja saaren viheralueet ovat nurmetettuja (Kuva 1). Osalla nurmetuksia on puu- tai pensasistutuksia. Nurmialueita hoidetaan (nurmi leikataan) eikä nurmialueilla siten esiinny mitään huomionarvoista lajistoa eivätkä ne ympäristöinä ole luonnon kannalta huomionarvoisia. Istutettuina puina kasvaa mm. pihlajaa, salavaa ja sembrämäntyä (tms.).

Kuva 2. Vänmanninsaaren kasvillisuusalueet. Muutoin saari on päällystettyä pintaa.

Kuva 3. Viheralueet ovat pääasiassa nurmena. Nurmialueilla on istutettuja puuryhmiä. Suurin osa saaresta on pinnoitettua pintaa tai rakennuksia.

Luontaista kasvillisuutta esiintyy saaren pengerrettyillä rannoilla kapeana vyöhykkeenä. Rantakasvillisuuteen on sekoittunut kulttuurilajistoa. Rantakasvillisuus on hyvin kehittyntä ja tyypillistä kivikkoisten niittyrintojen kasvillisuutta. Pengerten yläosat ovat lohkarikkoja, jossa kasvillisuutta esiintyy vähän. Saaren pohjoiskulmassa rantaan on kasvanut pienialaisesti kiiltopajukkoa ja penkereen yläreunassa kasvaa todennäköisimmin kaksi istutettua herukkapensasta. Pengerrantojen kasvillisuuteen kuuluvat mm. kiiltopaju, harmaaleppä, karhunputki, kurjenjalka, luhtakastikka, voikukka, rönsyleinikki, peltokorte, virmajuuri, lillukka, isonokkonen, maitohorsma, pietaryrtti, valkoapila, suo-orvokki, konnanvihvilä, ranta-alpi, rantatädyke, alvejuuri, timotei, hieskoivu, metsäimarre, rantamatara, keltakurjenmiekka (rauhoitettu), suoputki, vesisara, punaviinimarja, järviruoko, myrkkyykeiso, mesimarja ja vadelma. Laajemmin loivarantaista saraikkoa esiintyy saaren pohjoiskulmassa. Vesirannasta ei havaittu lietetarta, eikä lajista ole Vänmanninsaaresta aikaisempiakaan havaintoja. Vänmanninsaaren rannat eivät ole lajille luonteenomaisia, koska rannat eivät ole erityisen loivaprofiilisia ja lietteisiä. Varsinaista vesikasvilajistoa ei esiinny vesirannoilla.

Luontaisia luontotyyppijä ei saaresta esiinny, mutta pengerrannat ovat ajan kuluessa kehittyneet luoteeltaan vastaaviksi kuin kivikkoiset niittyrintat (sil-mälläpidettävä luontotyyppi), ja siten ne voitaneen lukea kyseiseen luontotyyppiin. Edustavuus on kohtalainen. Edustavuutta laskee kasvillisuusvyöhykkeen kapeus sekä alueen roskaisuus.

Kuva 4. Länsirannan teatterin pään rantapengertä, jossa on pienialainen hiekkikko portaiden alla. Rantakasvillisuus on kivien välien kasvillisuutta, muutamaiin paikkoihin on kasvanut hieskoivuja ja kiiltopajuja.

Kuva 5. Länsirannan penkerettä kirjaston kohdalla. Aivan päädyssä esiintyy pienialaisesti saraikkoa ja kiiltopajupensaikkoa.

5.1 Huomionarvoiset lajit ja luontotyypit

Kasvillisuus koostuu tavanomaisesta lajistosta. Entisten Oulun ja Lapin läänien alueella rauhoitettua **keltakurjenmiekkää** kasvaa useampana ryhmänä saaren luoteisosassa rantaviivan tuntumassa. Laji lienee kulkeutunut alueelle meren kuljettamana. Keltakurjenmieikka on Oulussa rauhoitettu, eikä sen esiintymää saa hävittää tai heikentää.

Keltakurjenmiekan esiintymän kuvaus: Kirjaston pengerrannan alaosa tiivis kasvusto, joka luultavasti samaa yksilöä. Kasvusto noin neliön alalla. Toinen ryhmä penkereen kulmassa pajujen alla ja kolmas edellisestä noin 5 metriä. 4 ryhmä aivan betoniperustuksen lähellä. versomäärät: 20 + 8 + 4 + 15. Ominaislajit: ranta-alpi, mesiangervo, rentukka, kurjenjalka, ruokohelpi, suo-orvokki, karhunputki, suoputki, nokkonen, kiiltopaju, järviruoko, vesisara.

Varsinaista muuttumatonta luonnonaluetta Vänmanninsaarella ei ole. Pengerannat ovat kuitenkin ajan kuluessa kehittyneet vesirajan tuntumassa lajistollisesti luontaisten **kivikkoisten niittyrintojen** (NT) kaltaiseksi. Kivikkoiset niityrannat ovat hyvin monimuotoinen luontotyyppi, ja Vänmanninsaarella luontotyyppin kaltainen ympäristö on tavanomaista lajistoltaan, joskin lajisto on monipuolinen.

Kuva 6. Keltakurjenmiekan versoja rentukoiden vieressä.

Kuva 7. Keltakurjenmiekan kasvustojen sijainti.

6 Linnusto

Selvityksessä Vänmanninsaaresta havaittiin tyypillistä rakennetun ympäristön lajistoa, joka käsitti talitiaisen, västäräkin (NT), varpusen (EN), tervapääskyn (EN, lentelevät vesialueen ja nurmialueiden yllä), variksen, kesykyyhkyn ja räkättirastaan. Vesialueella Vänmanninsaaren välittömässä tuntumassa lennossa havaittiin kalalokki, naurulokki sekä useita tervapääskyjä.

Aikaisemmin alueelta on havaintoja mm. haara- ja räystäspääskystä, joiden esiintyminen alueella on mahdollista. Pääasiassa aikaisemmat havainnot on tehty lennossa olevista lajeista.

Kaikkiaan Vänmanninsaaren linnustopotentiali on vähäinen ja alue ei juurikaan tarjoa pesäpaikkoja rakennettujen pintojen ja nurmikoiden takia. Havaituista lajeista västäräkki saattaa pesiä alueella, vaikkakaan pesää ei havaittu. Todennäköisesti kyse oli ravintoa hakevasta yksilöstä. Muu havaittu lajisto niin ikään

hakee alueelta ravintoa, mutta ei pesi saarella. Varpuset liikkuvat pysäköinti-alueiden yksittäisissä pensaissa, mutta pesivät muualla torinrannan puolella.

7 Johtopäätökset

Vänmanninsaaren luontoarvot ovat vähäiset, ja arvot keskittyvät pengerrantojen kasvillisuuteen. Keltakurjenmiekkää esiintyy useampana ryhmänä kivikkorannalla ja laji on rauhoitettu Oulussa.

Linnustollisesti Vänmanninsaari ei ole merkittävä kohde. Pääasiassa saaresta tavatut lajit käyttävät aluetta ravinnonhankintaan. Lajisto koostuu tyyppillisestä kaupunkiympäristön lajistosta.

